

NACKA TINGSRÄTT

SLUTLIGT BESLUT

2018-01-12

Meddelat i

Nacka strand

Mål nr Ä 7196-17

PARTER

Sökande

Eva Lindholm, 19690504-0165

Ymervägen 12 B

182 67 Djursholm

Ombud: Advokat Christian Luthman och jur.kand. Lars Törner Larsson

Wistrand Advokatbyrå

Box 7543

103 93 Stockholm

Motpart

Christina Brock

Okänd adress

SAKEN

Ansökan om verkställbarhetsförklaring av utländskt avgörande

TINGSRÄTTENS BESLUT

Tingsrätten avslår Eva Lindholms ansökan.

Dok.Id 526283

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104	Augustendalsvägen	08-561 656 20	08-561 657 99	måndag – fredag
131 26 Nacka strand	20	E-post: nacka.tingsratt.avdelning2@dom.se		08:00–16:30
		www.nackatingsratt.domstol.se		

BAKGRUND

Adrian Lindholm föddes den 31 augusti 2015 i USA genom surrogatmoderskap. Ett embryo av spermier från Johan Olofsson och ägg från en donator planterades efter provrörsbefruktnings i Christina Brocks livmoder. Genom en dom meddelad den 24 juni 2015 av Superior Court of California, County of Riverside, har Eva Lindholm förklarats vara mor till det barn som skulle komma att födas efter den ovan beskrivna provrörsbefruktnings, dvs. Adrian Lindholm.

Attunda tingsrätt avslog den 29 november 2017 en ansökan från Eva Lindholm om att få tillstånd att adoptera Adrian Lindholm. Beslutet har inte vunnit laga kraft.

YRKANDE OCH GRUNDER

Eva Lindholm har yrkat att tingsrätten ska förklara att den ovan nämnda domen gäller i Sverige och har till stöd för sitt yrkande fört fram följande omständigheter. Adrian Lindholm, som är amerikansk medborgare, har sedan födseln bott hos och tagits hand om av Eva Lindholm. Eva Lindholm och Johan Olofsson separerade under sommaren 2016. Adrian Lindholm är placerad hos Eva Lindholm enligt beslut från Socialnämnden i Danderyds kommun. Johan Olofsson är fastställd som barnets far, men eftersom Eva Lindholm och Johan Olofsson har separerat är det inte möjligt att genomföra en s.k. närståendeadoption, vilket vanligtvis sker efter surrogatarrangemang. Enligt svensk lag är Christina Brock mor till Adrian Lindholm. Adrian Lindholm kommer dock aldrig att kunna påkalla några rättigheter mot henne, eftersom hon enligt amerikansk lag inte anses vara mor till honom. På grund av den kollision som föreligger mellan amerikansk och svensk rätt kommer Adrian Lindholm i realiteten inte att ha någon mor om inte den amerikanska domen förklaras gälla i Sverige. Detta skulle strida mot Adrian Lindholms rätt till skydd för privat- och familjeliv som framgår av artikel 8 i Europakonventionen. Det bästa för Adrian Lindholm är att ha två föräldrar. Oavsett den slutliga utgången av adoptionsfrågan kommer den ena föräldern att fullständigt förlora sin rättsliga ställning som förälder. Om den amerikanska domen om

moderskap i stället förklaras gälla i Sverige kan båda föräldrarna få del i vårdnaden. Det bör vara möjligt att genom analog tillämpning av 7 § lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor förklara att den amerikanska domen gäller i Sverige. Det bör också vara möjligt att erkänna utländska statusdomar utan direkt stöd i lag. Att erkänna den amerikanska domen skulle vara förenligt med Adrian Lindholms bästa.

SKÄL FÖR BESLUTET

Inledning

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att den fråga som kommer att prövas genom detta avgörande är om det finns möjligheter att förklara att den amerikanska domen, genom vilken Eva Lindholm förklaras vara mor till Adrian Lindholm, gäller i Sverige. Huruvida det är möjligt att på annat sätt förklara Eva Lindholm vara mor till Adrian Lindholm, exempelvis efter en fastställsetalan enligt bestämmelserna i 13 kap. 2 § rättegångsbalken (jfr rättsfallet NJA 2007 s. 684), kan alltså inte prövas inom ramen för detta ärende.

Rättsliga utgångspunkter

I svensk rätt saknas regler beträffande ett sådant surrogatarrangemang som är aktuellt i ärendet. Detta beror på att sådana arrangemang är otillåtna inom svensk hälso- och sjukvård. Avsaknaden av sådana regler i Sverige kan leda till problem eftersom det i barnets födelseland kan finnas bestämmelser som inte överensstämmer med de bestämmelser som finns i Sverige. Olika länder kan alltså ha olika syn på vilka som är barnets rättsliga föräldrar (s.k. haltande föräldraskap). Frågan om det i Sverige bör införas några regler för att komma till rätta med detta problem har relativt nyligen varit föremål för utredning. Enligt utredningens uppfattning bör moderskapet även framöver vara förbehållet den kvinna som bär och föder ett barn. Vidare föreslås att denna regel bör betraktas som en internationellt tvingande regel och att det vid ett surrogatarrangemang i utlandet därför inte bör finnas någon annan kvinna än surrogatmodern

som kan anses som barnets rättsliga mor. En utländsk fastställelse av moderskap bör därför, enligt utredningen, inte godtas om den grundar sig på något annat än att den fastställda modern har burit och fött barnet. (Se SOU 2016:11, s. 467, 521 f. och 524 f.)

Det saknas således lagstöd för att förklara att en utländsk dom om moderskap gäller i Sverige. En huvudregel inom den internationella privat- och processrätten är att ett erkännande av utländska avgöranden förutsätter stöd i lag (se t.ex. rättsfallen NJA 1974 s. 324, NJA 1974 s. 629 och NJA 2013 N 17 samt SOU 2016:11 s. 525). En annan sak är att utländska avgöranden kan tillerkännas viss verkan i prejudiciella sammanhang (se Michael Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, 8 uppl. 2014, s. 295).

Frågan är dock om ett upprätthållande av denna huvudregel i ett fall som detta är förenligt med principen om barnets bästa och med bestämmelserna i artikel 8.1 i Europakonventionen om var och ens rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv.

Europadomstolen har i målet *Mennesson mot Frankrike*, nr 65192/11, 26 juni 2014, prövat om en stat, med hänvisning till dessa bestämmelser, är skyldig att godkänna en amerikansk dom om faderskap och moderskap efter ett surrogatmoderskap i USA. Domstolen konstaterade att det inte finns någon enighet i Europa om lagligheten av surrogatavtal eller det rättsliga erkännandet av relationen mellan avsedda föräldrar och barn som tillkommit på detta sätt utomlands och att denna avsaknad av enighet återspeglar det faktum att användning av surrogatavtal väcker känsliga etiska frågor. Avsaknaden av enighet bekräftar enligt domstolen även att staterna i princip måste ges ett stort utrymme för egen bedömning, avseende såväl beslutet om denna metod för assisterad befruktning ska godkännas, som om en juridisk förälder–barnrelation mellan barn som lagligt tillkommit som resultat av ett surrogatavtal utomlands och de tilltänkta föräldrarna ska erkännas (p. 78–79). Europadomstolen ansåg vidare att man måste göra skillnad på föräldrarnas och barnens rätt till respekt för deras familjeliv och barnens rätt till respekt för deras privatliv (p. 86) och ansåg inte att rätten till respekt

för familjelivet hade kränkts genom avsaknaden av erkännande enligt fransk lag av den juridiska förälder–barnrelationen (p. 94).

Beträffande barnens rätt till respekt för sitt privatliv accepterade domstolen att Frankrike kunde vilja hindra sina medborgare från att resa utomlands för att utnyttja metoder för assisterad befruktning som är förbjudna på dess eget territorium. Domstolen anförde vidare att effekterna av att fransk lag inte erkände den juridiska förälder–barnrelationen mellan barn som tillkommit på detta sätt och de tilltänkta föräldrarna, dvs. att barnens identitet hade undergrävts inom det franska samhället, att det kunde påverka barnens möjlighet att få franskt medborgarskap, och att det kunde få konsekvenser för deras arvsrätt, inte var begränsade till enbart föräldrarna, som hade valt en viss metod för assisterad befruktning, vilken var förbjuden av de franska myndigheterna. Effekterna påverkade även barnen själva, vilkas rätt till respekt för privatlivet – som innebär att var och en måste kunna styrka identitet, inklusive den juridiska förälder–barnrelationen – påverkades avsevärt. Därmed uppstod enligt domstolen en allvarlig fråga avseende denna situations förenlighet med barnets bästa, som måste respekteras i varje beslut som rör dem. Domstolen ansåg slutligen att denna analys fick en särskild dimension när en av de tilltänkta föräldrarna även var barnets biologiska förälder, vilket var fallet i målet. Med avseende på betydelsen av biologiskt föräldraskap som en del av identiteten, kunde det inte sägas vara i barnets intresse att beröva honom eller henne en juridisk relation av denna art om denna relations biologiska realitet hade fastställts, och om det barn och den förälder som berördes krävde fullt erkännande därav. Genom att hindra både erkännande och upprättande enligt nationell lagstiftning av barnens juridiska relation till deras biologiska far hade Frankrike, enligt domstolen, överträtt de tillåtna begränsningarna för den franska statens utrymme för egen bedömning. Barnens rätt till respekt för privatlivet hade därför åsidosatts. (Se p. 96–101.)

I målet *Paradiso och Companelli mot Italien* [GC], 25358/12, 24 januari 2017, hade ett olikkönat gift par från Italien fått barn genom ett surrogatarrangemang i Ryssland. Det saknades genetisk koppling mellan paret och barnet. Det italienska paret fastställdes som barnets rättsliga föräldrar genom att parets namn antecknades i det ryska födelse-

registret. När paret åkte hem till Italien med barnet, kom italienska myndigheter fram till att paret hade överträtt det nationella förbudet mot surrogatarrangemang och kringgått reglerna om internationell adoption. En italiensk domstol beslutade att barnet omedelbart skulle omhändertas och domstolens beslut verkställdes cirka sex månader efter barnets födelse. Sedan Europadomstolen kommit fram till att det skett ett brott mot de tilltänkta föräldrarnas rätt till respekt för deras familjeliv hänsköts målet, på begäran av den italienska staten, till Europadomstolen i stor sammansättning (Grand Chamber). Europadomstolen i denna sammansättning, som betonade att det inte fanns någon genetisk koppling mellan paret och barnet, kom fram till att det inte hade skett någon kränkning av parets rätt till respekt för deras familjeliv eller privatliv.

Från Europadomstolens praxis kan nämnas även målet *Labassee mot Frankrike*, 65941/11, som avgjordes samma dag och med samma utgång som det ovan nämnda avgörandet *Menesson mot Frankrike*.

Tingsrättens bedömning

Adrian Lindholm riskerar, utan att själv ha haft möjlighet att påverka det, att hamna i ett läge där den kvinna som han ser som sin mor, i det land där han har sitt hemvist, inte erkänns som hans mor. Detta är självfallet djupt otillfredsställande.

Det står emellertid klart att det saknas lagstöd för att bifalla Eva Lindholms ansökan om att den amerikanska domen om moderskap ska förklaras gälla i Sverige. Inte heller ger nuvarande praxis något stöd för att i ett fall som detta, dvs. i ett ärende om verkställbarhetsförklaring, frångå huvudregeln om att erkännande av utländsk dom kräver lagstöd. Slutligen menar tingsrätten att Europadomstolens praxis inte ger något stöd för slutsatsen att det skulle strida mot Eva Lindholms eller Adrian Lindholms rätt till respekt för deras familje- eller privatliv att inte bifalla Eva Lindholms ansökan om att det amerikanska avgörandet ska förklaras gälla här i Sverige.

Huruvida det kan finnas möjlighet att på annat sätt förklara Eva Lindholm vara mor till Adrian Lindholm även i Sverige kan, som nämnts inledningsvis, inte prövas inom ramen för detta ärende.

Eva Lindholms ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 1](#) (DV 406)

Överklagande senast 2018-02-02 (Svea hovrätt)

Magnus Wulkan

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - BESLUT I TVISTEMÅL OCH ÄRENDE (prövningstillstånd krävs)

Den som vill överklaga tingsrättens beslut ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten.** Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av beslutet.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från beslutets datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i beslutet.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. det beslut som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för beslutet,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av beslutet.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.